VEDLEGG

DET KONGELIGE
KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Familie- og kulturkomiteen

Deres ref	Vår ref	Dato
	26/1985-	24. april 2026

Uttalelse til representantforslag fra stortingsrepresentantene Mirell Høyer-Berntsen og Ingrid Fiskaa om et styrket vern av opphavsrett i møte med kunstig intelligens - Dokument 8:249 S (2025-2026)

Jeg viser til brev 9. april 2026. I brevet ber familie- og kulturkomiteen om en uttalelse til representantforslag fra storingsrepresentantene Mirell Høyer-Berntsen og Ingrid Fiskaa om et styrket vern av opphavsrett i møte med kunstig intelligens.

Forslaget lyder:

«1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendringer som sikrer at bruk av opphavsrettsbeskyttet materiale til trening av kunstig intelligens krever samtykke fra rettighetshaver.

2. Stortinget ber regjeringen sørge for at det stilles krav om full åpenhet fra KI-utviklere om hvilke data og verk som benyttes i trening av modeller.

3. Stortinget ber regjeringen utrede og etablere en nasjonal eller nordisk registerordning for verk brukt i KI-trening, i tråd med utviklingen i EU.

4. Stortinget ber regjeringen sikre rett til rimelig vederlag til opphavere når deres verk benyttes i KI-systemer, herunder utrede kollektive lisensierings ordninger.

5. Stortinget ber regjeringen utrede en reservasjonsrett for opphavere mot bruk av deres verk i KI-trening, og sikre at det etableres tekniske standarder og metadata-løsninger for dette i samarbeid med kultur- og medieorganisasjonene.

Postadresse: Postboks 8030 Dep 0030 Oslo
Kontoradresse: Einar Gerhardsens plass 2 Telefon* 22 24 90 90
Org no.: 972 417 866

6. Stortinget ber regjeringen styrke håndheving og tilsyn, slik at brudd på opphavsrett i KI-sammenheng får reelle konsekvenser.

7. Stortinget ber regjeringen legge frem en strategi for kunstig intelligens og kultursektoren, med mål om å beskytte kunstnerisk arbeid og sikre bærekraftige inntektsmodeller.

8. Stortinget ber regjeringen sørge for at det stilles krav om tydelig merking av KI-generert innhold i medier, kulturprodukter og kommersiell bruk.»

Vurdering av forslaget

Opphavsretten spiller en avgjørende rolle i å fremme kreativitet, kunnskap og kulturelt mangfold i samfunnet. Den skaper forutsigbare rammer som gjør det mulig å investere tid, ressurser og kompetanse i nye ideer, samtidig som den bidrar til en rettferdig balanse mellom opphavers interesser og allmennhetens tilgang til innhold.

Jeg deler forslagsstillernes bekymring for hvordan den raske utviklingen av kunstig intelligens (KI), og særlig generative KI-systemer, påvirker opphavere, utøvende kunstnere, journalister og andre rettighetshavere. Akkurat derfor er det avgjørende at regulering av dette er rettslig presis, teknologinøytral og i samsvar med Norges internasjonale forpliktelser, særlig etter EØS-avtalen. Utviklingen og bruken av KI-systemer er grensekryssende, og utfordringer og eventuelle mangler ved regelverket kan ikke løses kun på nasjonalt nivå. Det er i samarbeid med andre land at vi kan løse utfordringene som KI skaper for rettighetshaverne.

Derfor la Kultur- og likestillingsdepartementet 27. mars 2026 frem Prop. 41 LS (2025–2026) Endringer i åndsverkloven mv., som nå er til behandling i Stortinget. I proposisjonen foreslås gjennomføring av EUs digitalmarkedsdirektiv (EU) 2019/790 og nett- og videresendingsdirektivet (EU) 2019/789, herunder omfattende reguleringer av flere av de spørsmålene representantforslaget tar opp.

I proposisjonen foreslås styrking av rettighetshavernes posisjon gjennom blant annet kontraktsrettslige bestemmelser om rimelig vederlag, økt ansvar for digitale plattformer og bedre grunnlag for transparens og håndheving i digitale verdikjeder. Rettighetshavere kan etter lovforslaget reservere seg mot bruk av deres verk og vernede arbeider i tekst- og datautvinningsprosesser med kommersielt formål. Disse endringene er direkte relevante for bruk av opphavsrettsbeskyttet materiale i utvikling av kunstig intelligens. Det er viktig å understreke at bestemmelsene om tekst- og datautvinning følger direkte av digitalmarkedsdirektivet og er obligatoriske å gjennomføre.

Jeg følger nøye med på det videre arbeidet i EU, inkludert diskusjonene om eventuelle supplerende regler for utvikling og bruk av KI. Dersom EU vedtar ytterligere reguleringer, vil disse vurderes og håndteres gjennom ordinære EØS-prosesser.

Jeg vil i det følgende knytte noen merknader til de åtte konkrete punktene i representantforslaget:

Til 1. «Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendringer som sikrer at bruk av opphavsrettsbeskyttet materiale til trening av kunstig intelligens krever samtykke fra rettighetshaver.»
Jeg er enig i behovet for klare og forutsigbare rammer for bruk av opphavsrettsbeskyttet materiale i KI-utvikling og at bruk av verk som hovedregel burde baseres på samtykke. Samtidig vil et generelt og kategorisk krav om samtykke for all KI-trening ikke være forenlig med de EØS-rettslige rammene Norge er bundet av.

I Prop. 41 LS (2025–2026) foreslås det å gjennomføre digitalmarkedsdirektivets regler om tekst- og datautvinning gjennom en løsning der rettighetshaverne beholder kontroll over egne verk ved en uttrykkelig reservasjonsrett. Samtidig forutsetter ordningen at bruken skjer på grunnlag av lovlig tilgang og innenfor klart definerte formål. Dette gir rettighetshaverne reell innflytelse over bruken av egne verk i praksis, samtidig som regelverket er i samsvar med EØS-retten.

Et nasjonalt krav om samtykke for bruk av verk i KI-trening vil innebære et brudd med denne løsningen, og kan medføre EØS-rettslige utfordringer, fragmentering av regelverket og redusert forutsigbarhet. Jeg mener derfor at hensynet til et styrket vern av opphavsretten ivaretas best gjennom den foreslåtte lovgivningen.

Til 2. «Stortinget ber regjeringen sørge for at det stilles krav om full åpenhet fra KI-utviklere om hvilke data og verk som benyttes i trening av modeller.»
Jeg er enig i at økt åpenhet er en forutsetning for effektiv håndheving av opphavsretten. Samtidig vil jeg understreke at krav til åpenhet om KI-systemers treningsdata i stor grad reguleres gjennom EUs KI-forordning ((EU) 2024/1689). Forordningen er ikke gjennomført i norsk rett ennå, men Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet arbeider med å utarbeide en lovproposisjon om en ny KI-lov.

KI-forordningen stiller allerede krav til dokumentasjon, risikohåndtering og transparens, særlig for generative og høyrisiko-systemer. Jeg mener derfor at eventuelle ytterligere krav til åpenhet bør utvikles i samspill med dette regelverket, for å sikre effektive, felles løsninger i EØS-området. Regjeringen vil følge utviklingen tett og vurdere behovet for supplerende nasjonale tiltak dersom erfaringene tilsier det.

Til 3. «Stortinget ber regjeringen utrede og etablere en nasjonal eller nordisk registerordning for verk brukt i KI-trening, i tråd med utviklingen i EU.»
Etablering av registre over verk brukt i KI-trening kan bidra til økt oversikt og etterprøvbarhet. Samtidig reiser slike ordninger betydelige praktiske og rettslige spørsmål, blant annet knyttet til teknisk gjennomførbarhet, forretningshemmeligheter, personvern og grensekryssende håndheving.

Jeg mener derfor at registerløsninger bør vurderes og utvikles som del av pågående prosesser i EU, der både KI-forordningen og oppfølgingen av digitalmarkedsdirektivet inngår i et bredere arbeid med transparens og ansvarlighet i KI-utvikling. Å etablere en nasjonal eller nordisk ordning isolert fra dette arbeidet kan bidra til fragmentering og redusert effekt.

Til 4. «Stortinget ber regjeringen sikre rett til rimelig vederlag til opphavere når deres verk benyttes i KI systemer, herunder utrede kollektive lisensieringsordninger.»
Jeg har forståelse for at opphavere ønsker rimelig vederlag når deres verk inngår i kommersiell KI-basert verdiskaping. Forslagene i Prop. 41 LS (2025–2026) legger sammen med gjeldende regulering til rette for dette, blant annet gjennom nye kontraktsregler og en lovfestet rett til å reservere seg mot tekst- og datautvinning. På den måten kan det forhandles frem kollektive avtaler om bruk av verk i KI-utvikling, hvis partene ønsker dette.

Disse virkemidlene gir et bedre utgangspunkt for utvikling av frivillige lisensmodeller, også for bruk av verk i KI-utvikling. Jeg mener det er hensiktsmessig at slike løsninger utvikles i dialog mellom rettighetshavere og brukere, og bygger på eksisterende rettslig grunnlag for kollektive avtaler, som bruk av generell avtalelisens. Tvungne eller ensidige nasjonale lisensordninger på nåværende tidspunkt vil kunne virke lite treffsikre og innebære risiko for rettslige konflikter innenfor EØS-rammen.

Også det språkpolitiske perspektivet er viktig. Vi må bevare språkene våre og vi må sørge for at teknologien fungerer best mulig på norsk (både nynorsk og bokmål) og samisk. I budsjettet for 2026 bevilget vi derfor 45 mill. kroner til en vederlagsmodell fremforhandlet mellom Nasjonalbiblioteket og Kopinor, slik at Nasjonalbiblioteket kan bruke aviser i treningen av språkmodeller og mediebedrifter og journalister får betalt for bruken. Avtalen som nå er inngått mellom disse partene viser at det er mulig å forhandle om vederlag for bruk av verk i trening av KI.

Til 5. «Stortinget ber regjeringen utrede en reservasjonsrett for opphavere mot bruk av deres verk i KI-trening, og sikre at det etableres tekniske standarder og metadata-løsninger for dette i samarbeid med kultur- og medieorganisasjonene.»
Spørsmålet om reservasjonsrett er allerede grundig vurdert i Prop. 41 LS punkt 4.7.3.4. Jeg mener derfor at det ikke er behov for å utrede en ny eller parallell reservasjonsordning i norsk rett. Når det gjelder tekniske standarder og metadata-løsninger, er jeg enig i at dette er avgjørende for at reservasjonsretten skal fungere i praksis. Slike løsninger bør imidlertid utvikles i samspill med europeisk standardiseringsarbeid.

Til 6. «Stortinget ber regjeringen styrke håndheving og til syn, slik at brudd på opphavsrett i KI-sammenheng får reelle konsekvenser.»
Jeg er opptatt av at opphavsrettsregelverket skal ha reell effekt og at brudd på opphavsretten i KI-sammenheng ikke kan bagatelliseres. Når store kommersielle aktører bygger verdier på andres arbeid, må regelverket sikre at det får konsekvenser dersom rettighetene ikke respekteres.

I Prop. 41 LS (2025–2026) styrkes grunnlaget for håndheving gjennom bedre transparens, kontraktsregler og ansvarliggjøring av aktører i verdikjeden.

Sivilrettslig håndheving er åndsverklovens hovedspor. Hvis rettighetshavere mener det er gjort ulovlig bruk av et verk, altså et brudd på gjeldende regelverk, må de selv vurdere hvordan de skal forfølge dette, eventuelt i samarbeid med rettighetshaverorganisasjoner og søsterorganisasjoner i andre land. Det er slik det juridiske systemet er.

EU-forordningen om kunstig intelligens ((EU) 2024/1689), fastsetter regler for tilsyn med tilbydere av KI-systemer, herunder krav til dokumentasjon og transparens. For tilbydere av KI-modeller for allmenne formål stilles det særskilte krav om å utarbeide og gjøre tilgjengelig informasjon for tilsynsmyndighetene om utvikling og trening av modellene, inkludert oversiktlig informasjon om bruk av opphavsrettslig vernet materiale.

Ved innlemmelse av forordningen i norsk rett vil de materielle reglene gjelde direkte for tilbydere og brukere av KI-systemer i Norge. Norsk tilsyn og håndheving vil da skje gjennom utpekte nasjonale myndigheter, i samsvar med forordningens bestemmelser om markedstilsyn, sanksjoner og samarbeid mellom nasjonale og europeiske organer.

Til 7. «Stortinget ber regjeringen legge frem en strategi for kunstig intelligens og kultursektoren, med mål om å beskytte kunstnerisk arbeid og sikre bærekraftige inntektsmodeller.»
Det er et mål for kulturpolitikken å sikre kunstnerisk arbeid og bærekraftige inntektsmodeller. Jeg viser i den sammenheng til stortingsmeldingen *Kunstnarkår* (Meld. St. 22 (2022–2023)), der målet er å legge til rette for at kunstnere kan ha bærekraftige yrkesliv gjennom rimelig betaling for kunstnerisk arbeid, styrkede stipend- og vederlagsordninger og mer forutsigbare rammevilkår.

Jeg mener at det på nåværende tidspunkt ikke er hensiktsmessig å legge frem en egen strategi om kunstig intelligens og kultursektoren. Bruken av KI reiser i stor grad sektorovergripende problemstillinger knyttet til blant annet teknologiutvikling, rettigheter, etikk, personvern og arbeidsliv, som best ivaretas gjennom helhetlige og samordnede rammeverk. Disse ivaretas allerede gjennom nasjonal KI-politikk, EUs KI-forordning og gjeldende kultur- og kunstnerpolitikk. Å etablere en separat sektorstrategi på dette området vil kunne bidra til fragmentering, overlappende virkemidler og uklar ansvarsdeling, heller enn målrettet og effektiv regulering. Kultursektorens særtrekk må derfor håndteres innenfor eksisterende og felles politiske rammer.

Til 8. «Stortinget ber regjeringen sørge for at det stilles krav om tydelig merking av KI-generert innhold i medier, kulturprodukter og kommersiell bruk.»
Tydelig merking av KI-generert innhold er viktig for tillit, åpenhet og et opplyst offentlig ordskifte. Målet er at publikum skal kunne vite når innhold er KI-generert – og at tilliten til kunst, medier og offentlig informasjon styrkes i møte med ny teknologi. Samtidig er dette et område hvor det er avgjørende med felles og gjennomførbare løsninger, særlig fordi det

gjelder grensekryssende virksomhet. Jeg mener derfor at krav til merking må ses i sammenheng med utviklingen av europeiske standarder, arbeidet med KI-regelverk i EU og eksisterende regulering av medier, markedsføring og forbrukerbeskyttelse. Jeg vil følge dette arbeidet tett.

Avslutningsvis vil jeg understreke at jeg deler målet om å ivareta opphavsretten i møte med kunstig intelligens. Dette bør etter mitt syn skje gjennom helhetlige og internasjonalt koordinerte rammer, i samsvar med EØS-forpliktelsene, og i tett dialog med kunst- og kultursektoren.

Med hilsen

Lubna Jaffery